

Resource: Biblica Bible Dictionary

Biblica Study Notes (Key Terms) © 2023 Biblica Inc. Released under CC BY-SA 4.0 license. Biblica Study Notes has been adapted in the following languages: Tok Pisin, Arabic (عَرَبِيٌّ), French (Français), Hindi (हिंदी), Indonesian (Bahasa Indonesia), Portuguese (Português), Russian (Русский), Spanish (Español), Swahili (Kiswahili), and Simplified Chinese (简体中文) from Biblica Study Notes © 2023 Biblica Inc. Released under CC BY-SA 4.0 license by Mission Mutual.

Biblica Bible Dictionary

W

Waamaleki

Ni kikundi cha watu waliyoishi kusini mwa Kanaani. Inadhaniwa kwamba waamaleki walitoka kwenye ukoo wa Esau, na kwamba Amaleki amekua mjukuu wa Esau. Walikuwa maadui wa wana wa Israeli. Kwa kipindi cha miaka mingi, waliwashambulia wana wa Israeli.

Waamoni

Ni kundi la watu waliokuwa wakiishi mashariki mwa mto Yordani. Walitoka katika ukoo wa Loti. Ardhi waliyokuwa wakiishi iliitwa Amoni. Walimuabudu mungu wa uongo aitwaye Moleki.

Waamori

Ni kundi la watu waliokuwa wakiishi Kanaani na mashariki mwa Mto Yordani. Walitokana na ukoo wa mwana wa Hamu, Kanaani. Walikuwa maadui wa ukoo wa Ibrahim kwa kipindi cha miaka mingi. Mungu aliwafukuza Kanaani na kuwapa Waisraeli ardhi yao.

Waepikuro

Kikundi cha wanafikra waliokuwa wakifuata mafundisho ya mwanafikra Mgiriki Epikuro. Waliamini kwamba lengo la maisha lilikuwa kuwa na amani kamili. Wangeweza kuwa na amani kamili ambapo wangekua na kila kitu walichohitaji. Kisha wasingekua na wasiwasi kuhusu chochote. Pia waliamini kwamba hakuna maisha baada ya kifo. Paulo alishiriki habari njema kuhusu Yesu na Waepikuro huko Athene.

Wafilisti

Kikundi cha watu kutoka ukoo wa Hamu. Waliishi kusini mwa Kanaani, kando ya pwani ya Bahari ya Mediterania. Wakati mwingine walishirikiana na ukoo wa Abrahamu. Mara nyigi walikuwa vitani na taifa la Israeli.

Wagerasi

Jamii iliyoishi kando ya pwani ya mashariki ya Bahari ya Galilaya, Hawakutaka Yesu afanye miujiza katika hiyo. Marko na Luka waliita jamii hii Wagerasi, wakati Mathayo aliwaita Wagadara.

Waherode

Wafuasi wa watawala kutoka ukoo wa Herode Mkuu.

Wahivi

Kundi la watu waliokuwa wakiishi Kanaani. Walitoka kwenye ukoo wa mwana wa Hamu, Kanaani. Mungu aliwaambia Waisraeli wawafukuze Kanaani kama hukumu ya Mungu dhidi yao. Yoshua alidanganywa kuingia agano la amani na Wahivi waliokuwa wakiishi Gibeoni.

Wajibu wa shemeji

Desturi iliyo ya kawaida mionganoni mwa makundi mengi ya watu kwa miaka mingi. Inamtunza mjane na ukoo wa mwanaume aliyeckufa. Ndugu wa mwanaume aliyeckufa anamwoa mjane na kupata mtoto naye. Mtoto huyo anachukuliwa kuwa mtoto wa mwanaume aliyeckufa. Mtoto huyu anapokea mali na kuendeleza jina la mwanaume aliyeckufa. Mtoto pia humtunza mama anapokuwa mzee.

Wake

Katika nyakati na maeneo ya Agano la Kale wanaume wengi walikuwa na wake zaidi ya mmoja. Hadithi nyingi katika Biblia zinaonyesha matatizo ambayo hii ilisababisha kwa familia. Ilisababisha matatizo katika familia ya Yakobo. Pia ilisababisha matatizo kwa viongozi na wafalme kama vile Suleimani. Kwa muda, Waisraeli walikuja kuelewa kwamba mwanaume anapaswa kuwa na mke mmoja tu. Hii ilikuwa desturi kwa wafuasi wa Yesu katika Agano Jipyä. (Ndoa)

Walawi

Watu kutoka ukoo wa mwana wa Yakobo, Lawi. Wanaume wote katika kabilia la Lawi walikuwa na kazi maalum ya kufanya. Walitunza hemu takatifu na baadaye hekalu. Walawi kutoka ukoo wa Aroni walihudumu kama makuhani (Aroni, Kuhani). Walawi hawakupokea ardhi wakati taifa la Israeli lilipoanza kuishi Kanaani. Mungu aliwapatia kutoka kwa kile ambacho makabila mengine yalikuwa nayo.

Walimu wa sheria

Wanaume wa Kiyahudi ambao walikuwa wamesoma Agano la Kale na maandiko mengine ya Kiyahudi. Wanaume hawa walifundisha kile walichojifunza kwa watu. Watu kwa kawaida waliyaheshimu walimu hawa na kuwatendea kwa heshima. Walimu wengi wa sheria walimpinga Yesu na kazi yake.

Wamidiani

Midiani alikuwa mwana wa Abrahamu na mke wake Ketura. Kundi la watu linaloitwa Wamidiani lilitoka katika ukoo wake. Jina la nchi waliyokaa pia liliitwa Midiani. Ilikuwa mashariki mwa Misri na kusini mwa Kanaani. Mungu alimtokea Musa katika nchi ya Midiani. Katika Agano la Kale, Wamidiani wakati mwingine waliwasaidia Waisraeli. Nyakati nyiningine waliwadhuru.

Wana wa Mungu

Haijulikani kwa hakika ni nani walikuwa wana wa Mungu. Inadhaniwa walikuwa viumbwe wa kiroho

waliomgeuka Mungu. Inadhaniwa walikuja duniani wakiwa na miili na kuoana wanawake wa kibinadamu. Hii ilikwenda kinyume na mpango wa Mungu kwa wanadamu kuoana na wanadamu tu.

Wanadhiri

Ni wanaume na wanawake ambao walitaka kujitenga ili kumtumikia Mungu. Katika lugha ya Kiebrania neno nazir linamaanisha kutengwa au kuwekwa kando. Mungu aliwaamuru baadhi ya Waisraeli kutengwa kwa ajili ya kumtumikia. Wengine walichagua kufanya hivi na waliitwa Wanadhiri. Waliahidi kumtumikia Mungu kwa muda fulani. Walipaswa kuepuka pombe na kuacha nywele zao zikue ndefu. Walipaswa kukaa mbali na kitu chochote au mtu yejote aliyekufa. Hizi zilikuwa ishara kwa Waisraeli wengine kwamba Wanadhiri walikuwa wamejitolea kabisa kwa Mungu. Mwisho wa muda wao wa kutengwa walisherehekeea. Walifanya hivi kwa kunyoa kichwa chao na kutoa dhabihu.

Wanaume watatu

Wanaume watatu wenye miili ya kibinadamu walimtembelea Abrahamu. Walikula chakula ambacho Abrahamu na Sarah waliandaa. Walimwambia Abrahamu na Sarah kwamba Isaka angezaliwa ndani ya mwaka mmoja. Walizungumza na Abrahamu kuhusu mipango ya Mungu ya kuharibu Sodoma na Gomora. Wawili kati ya wanaume hawa walikuwa malaika. Waliendelea kusafiri kwenda Sodoma na Gomora kuharibu miji hiyo na kumwokoa Loti. Mwanaume mwingine alikuwa Mungu. Mungu ni kiumbe wa kiroho. Anaweza kujitokeza kwa wanadamu. Anaweza kujitokeza kwa njia ambayo wanamuona na kumtambua yeeye ni nani.

Wastani

Mtu anayezungumza na roho za watu waliokufa ili kupokea ujumbe. Hii ilikuwa ni desturi ya kawaida miongoni mwa makundi ya watu waliomzunguka Waisraeli. Mungu hakuwaalika watu wake kufanya hivyo. Badala yake walipaswa kumwomba yeeye. Walipaswa kuongozwa na neno la Mungu na Roho wa Mungu.

Wastoiki

Kikundi cha wanafikra ambao walifuata mafundisho ya mwanafikra wa Kigiriki Zeno wa Citium. Waliamini kwamba watu wanapaswa kuishi kulingana na sheria za asili zinazoitwa logos. Logos ilieleweka kuwa nguvu ya mantiki iliyofanya ulimwengu ufanye kazi. Paulo alisambaza habari njema kuhusu Yesu na Wastoiki huko Athene.

Watawala

Mungu alitaka kila kitu alichoumba kiishi na kufanya kazi pamoja kwa amani na furaha. Binadamu walipaswa kuhakikisha kuwa hili linatokea. Mungu ni mtawala wa uumbaji wote. Aliweka binadamu kando kama watawala wa mimea, wanyama, ardhi na bahari. Hii ni njia moja ambayo Mungu aliwaumba binadamu kuwa kama yeye. Kama watawala, binadamu wanapaswa kujaza dunia na kuileta chini ya udhibiti. Hii haimaanishi kuwa binadamu wanaweza kutumia dunia ya Mungu jinsi wanavyotaka. Inamaanisha kuwa wanapaswa kutunza kila kitu duniani. Wanapaswa kusaidia kila kitu kiwe jinsi Mungu anavyotaka kiwe. Binadamu hufanya hivi kwa kufuata mfano wa Mungu wa kutawala. Mungu alijionyesha kuwa mtawala anayebariki, kuheshimu na kulinda kile alichoumba. Yesu alionyesha kuwa Mungu ni mtawala anayetoea kila kitu kuhudumia na kubariki wengine. Wakati binadamu hawafuati mfano wa Mungu wa kutawala, dunia inaumia.

Watu wa Mungu

Njia ya kuzungumza kuhusu taifa la Israeli. Baada ya Yesu kuja, yejote anayemfuata anachukuliwa kuwa sehemu ya watu wa Mungu. Kila mwanadamu anaalikwa kumfuata Yesu. Hii ni kweli bila kujali familia, kundi au taifa watu wanatoka. Ni kweli bila kujali lugha wanayozungumza. Kumwabudu Yesu kunawaleta pamoja kama wamoja katika familia ya Mungu. (Israeli)

Watu wasio waumini

Watu wasioamini ni watu ambao hawaishi jinsi Mungu anavyotaka wanadamu waishi. Hawampendi, kumwabudu na kumtii Mungu.

Wanawaabudu miungu ya uongo. Wanajaribu kupata kilicho bora kwao wenyewe na hawawatumikii wengine. Pia wanajaribu kuwafanya wengine waache kuwa waaminifu kwa Mungu na njia zake. Mungu anataka watu wasiomcha Mungu waache dhambi na awafanye kuwa watakatifu. Mungu atawafufua watu wasiomcha Mungu kutoka kwa wafu. Atawahukumu.

Watu wenyе hekima

Watu wenyе hekima ni wanaume muhimu kutoka nchi za mashariki mwa Yerusalem. Walichunguza nyota angani. Baada ya Yesu kuzaliwa, walimwabudu kama Mfalme wa ulimwengu.

Watu wenyе mahitaji

Kwenye Agano la Kale, watu waliokuwa na mahitaji walikuwa wale ambao hawakuwa na ardhi ya kulima. Bila ardhi, hawakuweza kulima chakula au kuwa na mifugo. Watu wa kigeni na wajane walikuwa watu wahitaji. Vivyo hivyo watoto ambao baba zao walikuwa wamekufa. Watu pia walikuwa wahitaji ikiwa walikuwa na ardhi lakini hawakuwa na mafanikio katika kilimo. Kwenye Agano Jipy, yejote aliyekuwa maskini au aliyekuwa na uhitaji wa msaada alichukuliwa kuwa mhitaji.

Watumishi

Waisraeli waliruhusiwa kufanya kazi kama watumishi kwa Waisraeli wengine. Hii ilikuwa kuwasaidia kulipa madeni waliyokuwa nayo. Baada ya miaka sita ya kufanya kazi, walipewa chaguo la kuachiliwa huru. Ikiwa walichagua kuachiliwa huru walipewa chakula na mifugo. Mtumishi pia angeweza kuchagua kuendelea kufanya kazi kwa familia hiyo maisha yake yote. Watumishi hawakutakiwa kutendewa vibaya au kuzingatiwa kuwa watumwa. Hii ilikuwa kwa sababu Mungu aliwaokoa kutoka utumwani Misri. Hawakutakiwa kuwa watumwa tena. Kuwa watumwa tena ilikuwa mojawapo ya laana za agano.

Watumwa

Watwengi walifanya kazi kama watumwa katika nyakati na maeneo yaliyorekodiwa katika Biblia. Njia ya maisha ya makundi mengi ya watu ilitegemea kazi iliyofanywa na watumwa. Watumwa wangeweza kufanya karibu kila kazi katika kaya. Waandishi wa Biblia hawakufundisha watu kuwa na watumwa. Waandishi wa Agano la Kale walifundisha jinsi watumwa na mabwana walivyopaswa kutendeana. Hii ilitegemea Sheria ya Musa. Watumwa wote mionganini mwa wana wa Israeli waliruhusiwa kupumzika siku ya Sabato. Waliruhusiwa kumwabudu Mungu pamoja na watu huru. Hawakutakiwa kubaki kuwa watumwa hadi kifo. Watu wa Mungu hawakupaswa kuuzwa kama watumwa. Waandishi wa Agano Jipywa walifundisha kwamba watumwa na mabwana walikuwa wanachama sawa wa familia ya Mungu. Walipaswa kumtumikia Yesu na kutumikiana wao kwa wao. Pia kuna maana ya kiroho kwa utumwa katika Biblia. Waandishi wa Biblia walielezea wanadamu kama watumwa wa dhambi. Hii inamaanisha kwamba dhambi inatawala wanadamu wote na kuwaendesha. Yesu anawaweka watu huru kutokana na kuwa watumwa wa dhambi.

Wayebusi

Kundi la watu waliokuwa wakiishi Kanaani. Walikuwa kutoka ukoo wa mwana wa Hamu, Kanaani. Mungu aliwaambia Waisraeli wawafukuze kutoka katika nchi kama hukumu yake dhidi yao. Waliishi katika mji wa Yerusalem kablanya Daudi kuutawala.

Wazee

Viongozi wa kiume wa Kiyahudi ambao waliheshimika na walikuwa na mamlaka mionganini mwa Waisraeli. Walifanya maamuzi muhimu kwa ajili ya watu wa Mungu. Pia waliitwa wazee wa watu au wazee wa jamii. Walipitisha mafundisho ya Kiyahudi, hadithi na sheria miaka na miaka. Walikuwa na jukumu la kudumisha utaratibu na kuwasaidia Waisraeli kutii sheria za Mungu. Katika Agano Jipywa, kundi fulani la wazee liliitwa Sanhedrin au Baraza la Kiyahudi. Wengi wao walimpinga Yesu na mafundisho yake.

Wazee 24

Viumbe ambao Yohana aliona katika maono ya mbinguni. Inadhaniwa kuwa ni ishara. Nambari 24 inaweza kumaanisha makabilila 12 ya Israeli pamoja na mitume 12. Kwa njia hii ni ishara kwa watu wote wa Mungu. Mavazi yao meupe yanaonyesha kuwa wamefanywa kuwa sawa na Mungu. Taji na viti vyao vya enzi vinaonyesha kuwa ni sehemu ya ufalme wa Mungu. Haya pia yanaonyesha kuwa wazee wana mamlaka ya kutawala. Wazee wanamwabudu Mungu kwa kuumba dunia na kwa kuwaokoa watu wake. Wanamwabudu kwa utakatifu wake, ukuu wake na mwenye kustahili.

Wazee wa kanisa

Wafuasi wa Yesu ambao walihudumu kama viongozi wa kanisa. Walifundisha ujumbe kuhusu Yesu kwa uaminifu na walihakikisha wengine walifanya hivyo pia. Waliwaombea watu na kusaidia kufanya maamuzi muhimu kwa makanisa.

Weka mikono

Mara nyingi Yesu aliwaponya na kuwabariki watu kwa kuwawekea mikono. Waumini walifuata mfano wake. Kuweka mikono kwa watu ikawa desturi ya kawaada kwa sababu maalum. Hii ilijumuisha kuwaombea waumini wapya kupokea Roho Mtakatifu, kuwaombea waumini kupokea kipawa cha Roho Mtakatifu, kuponya watu na kuwawekea kando ili kutumikia kama viongozi. Kuweka mikono kwa mtu ilikuwa njia ya kuonyesha upendo na utunzaji wa Mungu kwao. Hakuna kitu cha kichawi kilichotokea kwa kuweka mikono kwa mtu. Baraka zilizokuja ziliikuwa kutoka kwa Roho Mtakatifu akifanya kazi kupitia waumini.

Wimbo Mpya

Kutoa sifa na shukrani kwa Mungu kupitia wimbo kwa yale aliyotenda. Nyimbo mpya hutokana na mtu au kikundi kuona rehema za Mungu kwa njia mpya. Zinategemea uhusiano maalum ambao kila mtu au kikundi cha watu unayo na Mungu.

Wingu

Mungu mara nyingi alijulisha uwepo wake kwa watu kupitia wingu. Hivyo ndivyo alivyowaonyesha utukufu wake. Katika Agano la Kale hili lilitokea katika nguzo ya wingu baada ya Waisraeli kutoka Misri. Lilitokea kwenye Mlima Sinai, juu ya hema takatifu na juu ya sanduku la agano. Lilitokea katika Chumba Kitakatifu cha hekalu na katika maono ya Ezekieli ya hekalu. Katika Agano Jipya lilitokea wakati Yesu, Petro, Yakobo na Yohana walipokuwa mlimani. Lilitokea pia Yesu aliporudi kwa Baba yake na tena katika maono ya Yohana ya Mwana wa Adamu. Litatokea tena wakati Yesu atakaporudi duniani.

Wingu la mashahidi

Ni njia ya kuelezea watu wanaomwamini Mungu na kumtumikia kabla ya kufa. Wakiwa hai duiniani, walikuwa mashahidi wa Mungu. Wingu ni njia ya kuwaelezea pamoja kama kundi. Watu hawa wamekufa. Mifano yao ya imani kwa Mungu inawahimiza waumini walio hai. Roho zao zinasubiri wakati Mungu atakapowafufua watu wake kutoka kwa wafu. Watu waliotajwa katika Waebrania sura ya 11 ni mionganini mwa mashahidi hawa.

Wivu

Njia moja wapo ambayo Mungu anajieleza mwenyewe. Yeye si mwenye wivu kwa njia ya dhambi kama wanadamu wanavyoweza kuwa na wivu. Wanadamu wanawenza kuwa na wivu kwa wengine ambao wana kitu wanachohitaji au wanachotaka. Mungu ana wivu wakati wanadamu wanapoabudu miungu ya uongo. Hii ni kwa sababu yeye ndiye Mungu wa kweli pekee. Yeye ndiye pekee anayestahili kuabudiwa.

Wokovu

Wakati Mungu anakuja na kuwaokoa watu wake. Kwa miaka mingi Mungu polepole alionyesha mpango wake wa wokovu. Waisraeli na Wayahudi walikuwa wakingojea Mungu awaokoe. Walimsubiri awaokoe mara moja na milele kutoka kwa maadui zao. Walidhani kwamba maadui zao walikuwa majeshi ya kibinadamu au watu waliowatendea vibaya. Lakini Mungu amejitolea

kuoko yote aliyoyaumba. Ataokoa kutoka kwa nguvu za dhambi, kifo na uovu. Hii inajumuisha watu wote wanaomwamini. Hii ilidhihirika wakati Yesu alikufa msalabani na kufufuka kutoka kwa wafu. Watu wanapomwamini Yesu, anawaokoa kutoka kwa nguvu za dhambi, kifo na uovu. Hii ni mwanzo wa wokovu wao. Kila mtu anayemwamini Yesu anaokolewa milele. Wokovu utakuwa kamili Yesu atakaporudi duniani. (Amini)